

Pădurea spânzuraților - prezentare generală

Liviu Rebleanu

Romanul a apărut în anul 1922, fiind anticipat de o serie întreagă de nuvele, inspirate de război: *Hora morții*, *Catastrofa*, *Ițic Strul*, *dezertor*, etc. Cazul lui David Pop din *Catastrofa* a constituit un exercițiu folositor în vederea elaborării romanului *Pădurea spânzuraților*.

Geneza:

Și în scrierea acestui roman Liviu Rebleanu a pornit de la realitatea vieții, mai precis de la o tristă experiență din propria sa familie: fratele său, Emil, a fost condamnat și executat prin spânzurat pentru că a încercat să treacă la frații lui români. În al doilea rând romancierul a fost impresionat de o fotografie – o pădure de spânzurați cehi. Aceste elemente l-au impresionat profund, dar Liviu Rebleanu a proiectat prin Apostol Bologa mai mult, decât experiența tragică a fratelui său.

După propria sa mărturisire, romancierul a vrut să redea **drama unei întregi generații**, confruntată cu experiența tragică a războiului: *în Apostol Bologa am vrut să sintetizez prototipul propriei mele generații, șovăierile lui Apostol Bologa sunt șovăierile noastre ale tuturor*.

Ca și-n celelalte romane, Liviu Rebleanu abordează și aici construcție sferică: romanul începe și se sfârșește cu imaginea simbolică a spânzurătorului. Între prima imagine – spânzurarea cehului Svoboda – și ultima imagine – spânzurarea lui Bologa – se desfășoară un proces chinuitor a neputinței de a alege între datoria de ofițer al armatei austro-ungare și datoria de fiu al neamului.

Pădurea spânzuraților este **romanul unei conștiințe, un roman al dilemelor tragice, un roman psihologic**, care deschide drum larg prozei psihologice românești. Mai precis *Pădurea spânzuraților* este **romanul clarificării unei conștiințe**. *Pădurea spânzuraților* are și valoarea unui roman realist în măsura în care ne oferă o imagine realistă a primului război mondial.

Personajul principal este un tânăr intelectual, Apostol Bologa. La începutul romanului apare-n ipostaza de ofițer, care își îndeplinește exemplar toate atribuțiile. Ca membru în Curtea Marțială, a participat la judecarea cehului Svoboda, care a încercat să dezerteze din armata austro-ungară, refuzând să lupte împotriva neamului său.

Judecarea, condamnarea și pedeapsa i se par lui Bologa pe deplin justificate. Totuși graba și zelul pe care le dovedește, sugerează parcă dorința de a nu se gândi, de a se lăsa dus de evenimente. Trezimea personajului începe din momentul în care întâlnește privirea condamnatului la moarte, care *i se prelinse în suflet ca i imputare (reproș) dureroasă*.

Expunerea lineară, cronologică, este întreruptă prin **paranteze retrospective**, care luminează copilăria și adolescența lui Bologa.

Apostol Bologa este fiul unui fost memorandist, om foarte sever, și al unei femei excesiv de religioase. De mic se formează în sentimentul datoriei față de stat și față de neam. Tatăl său îl sfătuiește: *ca bărbat să-ți faci datoria și să nu uiți niciodată că ești român*.

Datorită împrejurărilor obiective, aceste cuvinte vor intra într-o antinomie tragică. Prima criză sufletească Apostol Bologa o trăiește la moartea tatălui său. Este o criză mistică, care echivalează cu pierderea credinței. În timpul studiilor la academia militară din Budapesta se consolidează educația sa în sentimentul datoriei.

Izbucni războiul, Bologa ajunge pe front ca ofițer al armatei austro-ungare. Pentru faptele sale este decorat pe frontul din Galiția și din Italia. **Drama personajului** începe din momentul în care este mutat pe frontul românesc. Bologa încearcă fără succes să fie transferat pe alt front. Rănit în timpul unei lupte, el rămâne în spatele frontului. În sufletul său începe un proces chinuitor al clarificărilor.

Plecat într-o permisie, rupe logodna cu Marta, care cocheta cu un ofițer maghiar. Revenit pe front are revelația iubirii față de Ilona, fiica grovarului Vidor. Nehotărârile, șovăirile personajului se termină brusc prin hotărârea de a dezerta în momentul în care este numit într-o comisie, care trebuie să judece niște țărani români, acuzați că au fraternizat cu inamicul.

Bologa dezertează fără a-și lua cele mai elementare măsuri de apărare. Prins, este judecat și condamnat la moarte prin spânzurare. El nu se apără, acceptându-și sfârșitul tragic, ca singura ieșire onorabilă dintr-o situație absurdă. Moartea sa apare deci, ca o moarte voluntară.

Romanul se transformă astfel într-un **act de acuzare la adresa războiului**, care pune individul în situația absurdă de a lupta împotriva neamului său.

Ce stat și ce datorie poate să impună unui individ să luptă împotriva fraților săi? Personajul trece treptat prin mai multe revelații, descoperind de fiecare dată un fals, o mistificare: religia, datoria față de stat, iubirea. Din roman se desprind mai multe ipostaze ale personajului: Apostol - soldat, Apostol - cetățean, Apostol - om.

Personajul evoluează spre o înțelegere a semenilor săi, descoperind iubirea față de Dumnezeu și față de oameni. În timpul frământărilor sale sufletești, Bologa descoperă cu surprindere, că niciodată nu a hotărât singur, că de fiecare dată a acceptat o hotărâre din afară, din exterior.

Romancierul excelează în prezentarea acestor frământări, din care singura soluție este moartea. Asemenea lui Caragiale, Rebreanu notează reacțiile fiziologice, care exteriorizează crize sufletești profunde. Din momentul în care află că va fi mutat pe frontul românesc, Bologa intră într-o stare de criză, în care acționează ca în transă.

Critica literară a remarcat folosirea unui limbaj plastic, metaforic, pentru realizarea analizei psihologice. Romancierul știe să creeze o atmosferă apăsătoare, cenușie, în concordanță cu tragismul destinului prezentat.

S-a remarcat de asemenea îmbinarea procedurilor tradiționale cu cele moderne. Astfel analiza psihologică la persoana a treia se îmbină cu confesiunea lui Bologa, făcută la persoana întâi. Mulțimea interogațiilor, punctelor de suspensie, redă frământarea dramatică a personajului.

Criticii literari au văzut în acest roman prima realizare remarcabilă a prozei psihologice românești.

VIATA DE LICEU

se traieste o singura data!